

PETICĂ ROMAN, Corina

S-a născut la 12 iulie 1967, în Sibiu.

■ **Studii:** Universitatea din București – Facultatea de Drept – Specializarea Drept, cursuri de zi (1985-1989); Doctor în drept: Specializarea Drept procesual civil, Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu, Facultatea de Drept, 2004, tema tezei: „Acțiunea civilă”.

■ **Activitate profesională:** avocat, Baroul Sibiu (1989-prezent).

■ **Activitate științifică:** comunicări științifice la conferințe naționale și internaționale, articole și studii publicate în reviste de specialitate, cursuri pentru uzul studenților la formele de învățământ zi și ID: *Dreptul Transporturilor*, Ed. Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, 2007; *Dreptul transporturilor. Manual pentru uzul studenților la forma de învățământ la distanță*, Ed. Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, 2009; *Elemente de drept*, în colaborare cu prof. univ. dr. Doina Petică Roman și avocat dr. Ana Muntean, Ed. Alma Mater, Sibiu, 2009.

■ **Articole:** *Realități și perspective ale reglementărilor legale privind administrarea probei cu martori în procesul civil*, lucrare susținută cu ocazia desfășurării Conferinței Științifice Internaționale „Probleme actuale ale istoriei, teoriei dreptului și științelor administrației publice”, manifestare organizată de Academia de Științe Economice din Moldova, Centrul de Stat și Drept al Academiei de Științe a Moldovei, Academia de Administrare publică de pe lângă Președintele Republicii Moldova și publicată la Ed. ASEM, Chișinău, 2010; *Scurte considerații asupra dispozițiilor legale ce reglementează administrarea probei cu martori în procesul civil*, lucrare publicată în volumul *Metamorfoza și actualitate în dreptul românesc (cercetări juridice postdoctorale)*, Ed. Universul Juridic, București, 2012; *Obiectul acțiunii civile – obiectul probei în procesul civil*, lucrare susținută cu ocazia Conferinței internaționale bienale organizată de Universitatea de Vest din Timișoara (12-13 oct. 2012) și publicată în volumul *Libertatea contractuală: limite legale și garanții procesuale*, Ed. Universul Juridic, București, 2013; *Evoluția și reforma procesului civil britanic*, lucrare publicată în revista „Acta Universitatis Lucian Blaga”, *Iurisprudentia*, nr. 1/2013.

■ **Activitate didactică:** (1999-prezent) Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu, Facultatea de Drept: Lector universitar, cursuri și seminarii la disciplinele: Drept civil, Dreptul transporturilor, Drept procesual civil, Sisteme judiciare comparate; (1997-2007) Universitatea Romano-Germană, Sibiu, Facultatea de Administrație și Afaceri, Lector asociat, cursuri și seminarii la disciplinele: Drept civil, Drept procesual civil; (1999-2006) Fundația Universitară „Alma Mater”, Învățământ la distanță, Lector universitar, disciplinele: Drept civil, Dreptul transporturilor, Drept procesual civil.

■ **Alte activități:** membru în comisiile organizate pentru admiterea în profesia de notar (Timișoara, Ploiești); activitate de cercetare științifică pe plan internațional: (aprilie 2015) Max Planck Institut for Comparative Law and International Law, Heidelberg, studiu comparativ în Dreptul procesual civil în vederea publicării tezei de doctorat; Imperial College London – Horizon 2020 funding management of projects/documentare privind transportul integrat (smart, green and integrated transport); (2013, 2011, 2000, 1996) Tübingen, Germania, documentare și cercetare în cadrul unor proiecte postdoctorale, participare la seminarii, susținere prelegeri; (august 1998) Statele Unite ale Americii, Universitatea Yale New Haven – participare la seminarul cu tema „Necesități instituționale pentru țările cu economii în tranziție”; (august-decembrie 1995) Statele Unite ale Americii, Universitatea Columbia, Missouri, research teacher; membru al unor asociații profesionale: Institutul Național de Științe Administrative al României (ISAR), director departament în cadrul Institutului de Drept Public și Științe Administrative al României.

Corina PETICĂ ROMAN

Acțiunea civilă. Perspectivă comparativă

Universul Juridic
București
-2017-

Respect pentru oameni și cărți

Cuprins

Abrevieri.....	5
Considerații introductive.....	7

Capitolul I

Natura juridică a acțiunii civile.....	11
1. Noțiunea de acțiune civilă.....	11
2. Caracterele acțiunii civile.....	17
3. Natura juridică a acțiunii civile.....	22
3.1. Considerații introductive.....	22
3.2. Acțiunea civilă și dreptul subiectiv.....	23
3.3. Acțiunea civilă și dreptul la acțiune.....	36
3.4. Dreptul la acțiune și prescripția extinctivă.....	47

Capitolul II

Elementele acțiunii civile.....	57
1. Considerații introductive.....	57
2. Subiectele acțiunii civile.....	58
2.1. Determinarea noțiunii de parte.....	58
2.2. Coparticiparea procesuală.....	65
2.2.1. Noțiune și forme.....	65
2.2.2. Efectele coparticipării procesuale.....	73
3. Obiectul acțiunii civile.....	75
4. Cauza acțiunii civile.....	80

Capitolul III

Condițiile de exercițiu ale acțiunii civile.....	85
1. Considerații introductive.....	85
2. Capacitatea procesuală de folosință.....	89
3. Capacitatea procesuală de exercițiu.....	91
3.1. Reprezentarea în procesul civil.....	96
3.2. Asistarea.....	101
3.3. Autorizarea.....	107

3.4. Excepția lipsei capacității procesuale de exercițiu.....	109
4. Calitatea procesuală.....	111
4.1. Noțiune și determinare.....	111
4.2. Legitimarea procesuală extraordinară	118
4.3. Transmiterea calității procesuale	121
5. Interesul.....	128
5.1. Interesul legitim	130
5.2. Interesul personal.....	132
5.3. Interesul născut și actual	134
6. Formularea unei pretenții	135
6.1. Considerații generale.....	135
6.2. Condițiile ce trebuie îndeplinite de dreptul afirmat.....	139

Capitolul IV

Clasificarea acțiunilor civile	148
1. Clasificarea acțiunilor civile în doctrina românească	148
1.1. Considerații introductive	148
1.2. Clasificarea acțiunilor după scopul urmărit.....	151
Acțiunile în realizarea dreptului	152
Acțiunile în constatare.....	153
Acțiunile în constituire sau transformare de drepturi.....	157
1.3. Clasificarea acțiunilor după natura dreptului subiectiv	
afirmat în justiție.....	159
Acțiunile personale	159
Acțiunile reale	160
Acțiunile mixte.....	162
2. Privire comparativă asupra clasificării acțiunii civile	165

Capitolul V

Aspecte controversate în doctrina germană	
cu privire la clasificarea acțiunilor civile	172
1. Considerații introductive	172
2. Posibile criterii pentru o sistematizare a acțiunilor	175
3. Acțiunea în constatare	177
3.1. Concept și scop.....	177
3.2. Obiectul cererii.....	180

4. Acțiunea în realizarea drepturilor.....	183
4.1. Noțiune și scop	183
4.2. Conținutul acțiunii și hotărârii.....	183
5. Acțiunea în constituirea sau transformarea unor drepturi	186
a. Acțiunea de drept privat pentru constituirea sau	
transformarea unor drepturi	187
b. Acțiunea procesuală pentru constituirea sau	
transformarea de drepturi	189
6. Posibile argumente și contraargumente pentru o altă	
clasificare a acțiunilor civile	193
6.1. Acțiunea de „obligare” sau „de dispoziție”	194
6.2. Acțiunile ce vizează hotărâri „declanșatoare”	
sau „de stabilire”	199
a. Acțiunile declanșatoare	199
b. Acțiunile de stabilire.....	201
6.3. Acțiunile în răspundere.....	204
6.4. Acțiunile preventive	209
7. Concluzii	211
Bibliografie selectivă	213

■ Capitolul I

Natura juridică a acțiunii civile

1. Noțiunea de acțiune civilă

Absența îndelungată a unei definiții a acțiunii civile, în codul de procedură civilă, sau în altă lege specială, a determinat, așa cum bine remarca unul dintre proceduriștii români¹, o dispută doctrinară ce nu a fost finalizată nici în prezent. Chiar dacă noul Cod de procedură civilă a suplinit această lipsă, oferind în articolul 29 o definiție legală, abordările teoretice sunt încă diferite, fapt pentru care vom face o analiză a teoriilor enunțate de-a lungul timpului.

Obiectul controversei îl reprezintă nu numai definiția în sine, ci mai ales argumentele, teoriile de la care se pleacă în elaborarea acestei definiții.

Deși termenul de acțiune este folosit în mai multe accepțiuni, facem precizarea că ne vom limita investigația științifică doar la limbajul juridic și conotațiile atribuite, în acest context, termenului analizat.

Într-o accepțiune restrânsă și simplificatoare, noțiunea de acțiune semnifică cererea de chemare în judecată, deși în cele ce urmează vom constata că prin complexitatea și implicațiile sale acțiunea este indiscutabil mult mai mult decât un act de sesizare și investire a instanței de judecată.

Într-o altă ipostază, termenul este folosit pentru identificarea și clasificarea diferitelor categorii de acțiuni, fie în raport de ramura de drept, fie în concordanță cu dreptul subiectiv ce își găsește ocrotirea prin acțiunea respectivă.

Cea mai veche definiție a acțiunii o regăsim în dreptul roman, în opinia jurisconsultului Celsius², care afirma că „acțiunea este dreptul de a urmări înaintea judecătorului ceea ce ni se datorează”.

Deși conceptul a evoluat în dreptul modern, putem constata că o serie de alte definiții au fost elaborate pe structura celei din dreptul roman.

¹ V.G. Cădere, *Tratat de procedură civilă*, 1935, p. 165.

² În *Institutele lui Iustinian*, Cartea a III-a, Titlul IV.

Astfel, dreptul francez a cunoscut de-a lungul timpului (până a se ajunge la necesitatea elaborării unei definiții legale) o serie de definiții având ca puncte de plecare premise diferite.

Într-o primă variantă¹, acțiunea civilă este definită ca fiind „dreptul de a reclama sau a urmări în fața unei instanțe competente ceea ce ni se cuvine sau ceea ce ni se datorează”.

Alți autori² consideră că acțiunea este puterea pe care o are o persoană investită cu un drept, de a obține de la un judecător, contra unei alte persoane, protecțiunea acestui drept, prin aplicarea legii.

Pentru René Morel³, acțiunea reprezintă o cale juridică prin care o persoană se poate adresa tribunalelor pentru a obține recunoașterea și, dacă este cazul, protecția dreptului său.

O altă definiție⁴ identifică acțiunea în justiție cu un act juridic, o manifestare de voință prin care un particular cere unui judecător recunoașterea unui drept și restabilirea unei situații juridice conformă cu realitatea, iar câteodată chiar crearea unei situații juridice noi.

Pentru doi dintre cei mai cunoscuți autori francezi, H. Solus și R. Perrot⁵, acțiunea este o putere legală, grație căreia orice persoană poate sesiza o autoritate jurisdicțională, cu scopul de a obține satisfacție în legătură cu un drept asupra căruia se pretinde că este titular.

În concepția lui René Japiot⁶ se oferă o accepțiune „proprie și tehnică” a termenului, acțiunea fiind prezentată ca o facultate de a te adresa autorității judecătorești pentru a face să înceteze violarea unui drept și a obține, dacă este cazul, repararea pagubei cauzate.

O astfel de concepție apropie atât de mult acțiunea de dreptul subiectiv, pe care se bazează, încât este firesc ca autorul să concluzioneze că acțiunea este „dreptul însuși în mișcare”⁷, astfel că cele două – dreptul și acțiunea – nu pot fi considerate două valori distincte ale patrimoniului.

¹ În acest sens, a se vedea Boitard, *Procedura civile*, vol. I, Ed. Pichon, 1885, p. 104.

² E. Glasson, A. Tissier, *Traité théorique et pratique d'organisation judiciaire de compétence et de procédure civile*, Paris, 1926, pp. 424-425.

³ R. Morel, *Traité élémentaire de procédure civile*, Paris, 1932, p. 30.

⁴ L. Julliot, *Droit civil I*, Ed. Dalloz, Paris, 1960, p. 60.

⁵ H. Solus, R. Perrot, *Droit judiciaire privé*, Ed. Sirey, Paris, 1961, p. 78.

⁶ R. Japiot, *Traité élémentaire de procédure civile et commerciale*, Paris, 1935, p. 49.

⁷ Teoria acțiunii ca „drept în mișcare” se regăsește și la autori care au fost exponenții unei adevărate școli istorice, ca Friederich Puchta și Karl Savigny.

Jean Vincent și Serge Guinchard¹ consideră că acțiunea poate fi caracterizată ca o „putere legală ce permite agenților publici sau particulari să se adreseze justiției pentru a obține respectarea legii”, sau într-o altă variantă, a „drepturilor și intereselor lor legitime”.

Aceeași idee de putere se regăsește și în definiția lui Jean Larguier², potrivit căruia acțiunea este „puterea acordată de lege și care permite sesizarea justiției pentru valorificarea și sancționarea drepturilor”.

Așa cum am mai precizat, dreptul francez beneficiază și de o definiție legală a acțiunii civile, elaborată odată cu noul Cod de procedură civilă. Potrivit art. 30 din acest cod, „acțiunea este dreptul pentru autorul unei pretenții de a fi ascultat asupra fondului acesteia, pentru ca judecătorul să se pronunțe asupra temeiniciei sau netemeiniciei sale. Pentru adversar, acțiunea este dreptul de a discuta temeinicia acestor pretenții”.

Pe această cale legiuitorul francez a încercat să pună capăt controverselor existente în doctrină, sau cel puțin să ofere niște repere pe care deopotrivă teoreticienii și practicienii să le ia în considerare, indiferent de teoriile susținute.

În doctrina juridică românească, una dintre cele mai vechi definiții califică acțiunea civilă ca fiind „dreptul unei persoane de a cere justiției ca, potrivit formalităților prevăzute de lege, să se pună în valoare dreptul născut dintr-o situație juridică pe care-l are față de o altă persoană, în caz de împiedicare”³.

E. Herovanu⁴ definește la rândul său acțiunea prin următoarea formulare: „dreptul acordat oricărei persoane de a cere organelor judiciare ca prin mijloacele organizate de lege și aplicând legea să dea satisfacțiune intereselor care nu se pot realiza nici direct, nici prin alte mijloace practice” sau, poate mai sugestiv, regăsim același concept în exprimarea: „acțiunea este calea justiției, e aptitudinea, facultatea, puterea legală recunoscută oricui de a obține, cu formele și în condițiile determinate de lege, recunoașterea și realizarea unui drept subiectiv; e deci protecțiunea socială a acestuia în forma ei cea mai expresivă și cea mai eficace”.

¹ J. Vincent, S. Guinchard, *Procédure civile*, Ed. Dalloz, Paris, 1976, p. 33.

² J. Larguier, *op. cit.*, pp. 45-47.

³ P. Vasilescu, *Tratat teoretic și practic de procedură civilă*, Iași, 1941, vol. II, p. 159.

⁴ E. Herovanu, *Principiile procedurii judiciare*, vol. I, București, 1932, pp. 128-129; E. Herovanu, *Teoria execuțiunii silite*, Ed. Librăriei R. Cioflec, București, 1942, p. 18.

Raportându-se la aceste repere, am putea afirma că autorul consideră acțiunea civilă ca fiind un drept subiectiv, privat, în sens concret.

Printre definițiile întâlnite în lucrările de specialitate, se regăsește și cea a profesorul A. Hilsenrad¹: „acțiunea reprezintă mijlocul creat de lege și pus la dispoziția celor interesați pentru a cere instanței judecătorești să ocrotească drepturile lor, obligând pe cei ce le-au nesocotit să le respecte, sau să le recunoască”.

Într-o manieră asemănătoare, V. Negru și D. Radu² afirmă că „acțiunea civilă reprezintă mijlocul procesual, creat prin lege și pus la dispoziția celor interesați, de a cere instanțelor judecătorești, sau altor organe de jurisdicție ale statului ori obștești, să apere drepturile sau interesele lor civile, obligând pe cei care le-au nesocotit să le respecte sau să le recunoască”.

Se avansează astfel ideea că noțiunea de acțiune civilă implică două accepțiuni: una generală și obiectivă și alta specială, subiectivă. Prima presupune o viziune generală și abstractă asupra acțiunii, fiind în principal determinată de caracterul obiectiv al normelor juridice care reunesc și apără drepturile subiective civile. În a doua accepțiune, acțiunea se înfățișează ca o putere juridicește creată în folosul titularilor drepturilor civile, prin care li se permite acestora să urmărească, pe căile legale, realizarea a ceea ce pretind că li se datorează.

Apreciem că o astfel de abordare permite cu ușurință o eventuală confuziune între noțiunile de acțiune și drept la acțiune, aspecte pe care le vom discuta la momentul oportun.

Ulterior, printr-o lucrare consacrată în exclusivitate acțiunii civile, profesorul Dumitru Radu³ elaborează o nouă definiție (pe care o apreciem ca fiind mai completă), conform căreia acțiunea reprezintă „dreptul oricărei persoane de a reclama sau apăra în fața organelor de jurisdicție drepturi sau interese aflate în stare de conflict, ori de situații subiective care, prin clarificarea lor juridică, necesită intervenția justiției pentru ca

¹ A. Hilsenrad, I. Stoenescu, *Procesul civil în R.P.R.*, Ed. Științifică, București, 1957, p. 140.

² V. Negru, D. Radu, *Drept procesual civil*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1972, pp. 105-106.

³ D. Radu, *Acțiunea în procesul civil*, Ed. Junimea, Iași, 1974, pp. 46-48.

prin aplicarea legii să se dispună asupra realizării sau exercitării lor în condițiile sau formele ce vor fi stabilite prin actul final de jurisdicție”.

Autorul apreciază că prin complexitatea acestei definiții a reușit să surprindă cel puțin trei aspecte:

a) acțiunea se evidențiază ca o entitate distinctă în relația cu dreptul sau interesul protejat;

b) orice acțiune implică și o „contra-acțiune”, exprimând pe această cale caracterul complex al acțiunii care nu se identifică numai cu persoana reclamantului, ci, în egală măsură, și cu persoana pârâtului;

c) definiția are și menirea de a ilustra și rolul sancționator al acțiunii în raport cu situațiile juridice subiective ce nu sunt conforme cu legea.

În opinia unor reputați profesori, ca I. Stoenescu și S. Zilberstein¹, acțiunea este „mijlocul legal prin care o persoană cere instanței judecătorești fie recunoașterea dreptului său, fie realizarea acestui drept prin încetarea piedicilor puse în exercitarea sa de o altă persoană sau printr-o despăgubire corespunzătoare”.

Profesorul Grațian Porumb² apreciază că literatura nu a ajuns la o definiție precisă și definitivă a acțiunii civile, datorită faptului că nu a fost elucidată niciodată legătura, relația corectă dintre drept și acțiune.

În opinia acestui autor, acțiunea civilă este mijlocul legal de protejare, prin constrângere judiciară, a drepturilor civile încălcate, sau a intereselor ocrotite de lege.

Profesorul Ioan Leș³ surprinde caracterul complex al acțiunii civile, identificând-o cu un „mijloc procedural care întreține și justifică întreaga activitate a instanței sesizate cu o pretenție”, sesizarea instanței fiind doar o primă etapă în exercițiul deplin al acțiunii civile.

În opinia profesorului Viorel Ciobanu⁴, acțiunea civilă se regăsește în „ansamblul mijloacelor procesuale prin care, în cadrul procesului civil, se asigură protecția dreptului subiectiv civil – prin recunoașterea sau

¹ I. Stoenescu și S. Zilberstein, *Drept procesual civil. Teoria generală*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1983, pp. 228-229.

² I. Stoenescu, G. Porumb, *Drept procesual civil român*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1966, pp. 99-100.

³ I. Leș, *Tratat de drept procesual civil*, Ed. All Beck, București, 2001, p. 138.

⁴ V.M. Ciobanu, *Tratat teoretic și practic de procedură civilă*, Ed. Național, București, 1996, pp. 250-251.

realizarea lui, în cazul în care este încălcat sau contestat, ori a unor situații juridice ocrotite de lege”.

Într-o lucrare consacrată excepțiilor de procedură în procesul civil, profesorul Alexandru Bacaci¹ definește acțiunea civilă ca fiind „mijlocul de exercitare a dreptului de a pretinde și obține concursul organelor judecătorești, în vederea recunoașterii sau realizării unor drepturi subiective încălcate sau nerecunoscute, sau a apărării unor situații juridice ocrotite de lege”.

Profesorul Ion Deleanu² scrie recent că acțiunea civilă poate fi regăsită în următoarea definiție: „ansamblul mijloacelor procesuale prin care poate fi solicitat și asigurat concursul unui organ jurisdicțional, în vederea recunoașterii sau realizării unui drept ori interes – nesocotit, contestat sau încălcat – fie prin afirmarea dreptului subiectiv preexistent, sau constituirea unei situații juridice noi, fie prin plata unei despăgubiri sau prin plata unei asemenea despăgubiri”.

Legiuitorul român a optat pentru soluția de a defini acțiunea civilă ca fiind un ansamblu de mijloace procesuale prevăzute de lege pentru protecția dreptului subiectiv pretins de către una dintre părți sau a unei alte situații juridice, precum și pentru asigurarea apărării părților în proces. Considerăm oportună alegerea sintagmei „sau a unei alte situații juridice”, pentru că vizează și împrejurările în care se valorifică prin intermediul acțiunii un interes legitim. De asemenea, s-a dorit a se sublinia faptul că acțiunea civilă nu este centrată doar pe „figura emblematică” a reclamantului, la fel de important fiind și adversarul său. Acesta este un argument în plus pentru a nu confunda acțiunea civilă cu cererea de chemare în judecată.

Apreciem că acțiunea civilă poate să fie privită ca un ansamblu de mijloace procesuale prin intermediul cărora cel ce se consideră îndreptățit poate pretinde recunoașterea, apărarea sau restabilirea unui drept încălcat sau nesocotit ori a unui interes legitim, determinând, pe această cale, adversarul să se apere.

¹ Al. Bacaci, *Excepțiile de procedură în procesul civil*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1983, p. 108.

² I. Deleanu, *Tratat de procedură civilă*, Ed. Servo-Sat, Arad, 2001, p. 76.

Toate definițiile enunțate în doctrină sesizează mai mult sau mai puțin aspectele procesuale corelate cu noțiunea de drept subiectiv, pendulând între dimensiunea obiectivă și cea de ordin material, subiectivă. Este pusă astfel în discuție natura juridică a acțiunii civile, problemă pe care o vom aborda după ce, în prealabil, vom încerca să schițăm principalele caractere ale acțiunii.

2. Caracterele acțiunii civile

O instituție juridică atât de importantă cum este acțiunea civilă necesită stabilirea unor coordonate, caractere prin intermediul cărora să o identificăm și, în același timp, să o deosebim de alte instituții juridice.

Am regăsit astfel de repere în lucrările profesorilor D. Radu, V.M. Ciobanu și I. Deleanu¹.

O primă caracteristică, în viziunea profesorului Deleanu, este virtualitatea legală a acțiunii raportată la sesizarea și, totodată, obligarea unui organ jurisdicțional să statueze asupra unei situații juridice determinate, deduse judecății.

Acest punct de vedere se regăsește și în doctrina franceză², exprimat în ideea că existența unei acțiuni nu este condiționată de existența unei dispoziții legale exprese, în acest sens, și într-o ipoteză determinată.

Această opinie nu a fost împărtășită de alți autori³, principalul contraargument constând în faptul că mai corect este să folosim noțiunea de „drept virtual” decât cea de „virtualitate legală”.

În aprecierea noastră, dacă acceptăm ideea că acțiunea civilă și dreptul la acțiune sunt concepte distincte (aspect pe care îl vom analiza ulterior), nu considerăm că este o exagerare în exprimarea profesorului Deleanu asocierea noțiunii de drept caracterului virtual, nefiind absolut necesară.

O altă caracteristică vizează relația dintre acțiune și dreptul subiectiv.

¹ D. Radu, *Acțiunea în procesul civil*, Ed. Junimea, Iași, 1974, pp. 48-54; V.M. Ciobanu, *Tratat teoretic și practic de procedură civilă*, Ed. Național, București, 1996, pp. 249-250; I. Deleanu, *Tratat de procedură civilă*, Ed. Servo-Sat, Arad, 2001, p. 78.

² F. Bussy, *Action Répertoire de procedure civile*, tom I, 2000-2, mise a jour Dalloz nr. 2 și urm., p. 46.

³ E. Poenaru, *Procurorul parte în procesul civil*, Ed. All Beck, București, 2003, p. 90.

În acest sens, profesorul V.M. Ciobanu preciza că „acțiunea nu poate fi concepută decât în legătură cu protecția drepturilor subiective civile – de care însă este distinctă –, precum și a unor interese protegute de lege pentru care calea justiției este obligatorie”¹. Regăsim aceeași idee într-o altă exprimare: „fără a se identifica cu însuși dreptul subiectiv, ca sancțiune sau ca mijloc practic de protejare a acestuia, acțiunea este imanentă dreptului subiectiv”².

Este o realitate incontestabilă și, ca atare, acceptată din ce în ce mai mult de teoreticienii dreptului, că deși între acțiune și dreptul subiectiv există o legătură, cele două noțiuni constituie entități juridice autonome.

În al treilea rând, putem caracteriza acțiunea ca fiind un concept-sinteză în componența căruia intră totalitatea mijloacelor procesuale organizate de legea procesuală pentru administrarea justiției (cererea de chemare în judecată, excepțiile de procedură, administrarea probelor, mijloace de apărare, căi de atac, executare silită etc.).

Identificarea unui caracter atât de complex al acțiunii este importantă și chiar necesară, deoarece pe această cale nu se mai permite confuzia, respectiv reducerea acțiunii la unele dintre elementele ei componente (spre exemplu, cererea de chemare în judecată).

Nu putem ignora, atunci când se pune problema stabilirii unor repere generale în legătură cu acțiunea civilă, *caracterul unitar al acesteia*. Este vorba despre o unitate structurală, ceea ce nu exclude în concret variate forme de manifestare. Sub acest aspect intră în discuție dreptul a cărui realizare sau valorificare se urmărește, drept care „împrumută” acțiunii natura și caracteristicile sale³.

Elementul de uniformitate se regăsește în posibilitatea de valorificare a aceluiași mijloc procesual, independent de dreptul litigios.

¹ V.M. Ciobanu, *Tratat teoretic și practic de procedură civilă*, Ed. Național, București, 1996, p. 250.

² E. Herovanu, *Principiile...*, op. cit., p. 119; I. Stoenescu, S. Zilberstein, *Drept procesual civil. Teoria generală*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1983, p. 223; Al. Bacaci, *Excepțiile de procedură în procesul civil*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1983, pp. 104-105; M. Constantinescu, *Raportul dintre acțiune și situația juridică proteguită*, în RRD nr. 9/1969, pp. 38-49.

³ E. Herovanu, *Principiile...*, op. cit., pp. 123-125; P. Vasilescu, *Tratat...*, op. cit., p. 164; V.M. Ciobanu, *Tratat...*, op. cit., p. 250; I. Deleanu, *Tratat...*, op. cit., p. 76; D. Radu, *Acțiunea...*, op. cit., p. 49.

În schimb, raportându-ne la natura acestuia, respectiv la pretenția invocată, distingem între acțiunea reală și personală, mobilă și imobilă, posesorie și petitorie etc.

Referindu-se la importanța acestei influențe, D. Radu apreciază că una dintre cele mai importante obligații ce revin instanței de judecată constă în determinarea dreptului, pentru ca pe această cale să se determine și natura acțiunii și să se stabilească și cauza acesteia.

În funcție de aceste repere, afirmă autorul, se poate stabili caracterul transmisibil sau netransmisibil, divizibil sau indivizibil al acțiunii. Considerăm că, deși în majoritatea covârșitoare a situațiilor această influență este reală, dreptul împrumutând acțiunii caracteristicile sale și regulile aplicabile în exercitarea sa, o astfel de teorie nu poate fi absolutizată.

Există și situații în care în raporturile procesuale intervine o derogare, o abatere de la regulile dreptului material.

Un exemplu în acest sens îl constituie acțiunea în revendicare imobilă, întemeiată pe un drept de proprietate comună. În raporturile dintre coproprietari acționează în mod diferit niște reguli cu privire la faptele și actele juridice ce vizează, după caz, dreptul sau bunul deținut în coproprietate.

Transpunerea acestor reguli în raporturile procesuale în trecut s-a dovedit a fi un impediment în promovarea acțiunii¹, astfel încât practica și doctrina au acceptat și aplicat o interpretare nuanțată a regulilor din dreptul material. Cu toate acestea, soluțiile nu au fost unitare, generând controverse și nemulțumiri, fiind salutară intervenția legiuitorului prin intermediul art. 643 C. civ., care permite introducerea acțiunii în revendicare de către un singur coproprietar, fără a face distincție între obiectul revendicării.

O altă caracteristică a acțiunii civile, în opinia profesorului D. Radu, se regăsește în afirmația că „acțiunea aparține titularului dreptului încălcat și, în principiu, numai acesta o poate exercita”.

În aprecierea noastră, acest raționament nu poate fi considerat o trăsătură a acțiunii civile, datorită mai multor considerente:

¹ Se aplica așa-numita regulă a unanimității, care condiționa promovarea acțiunii de acordul tuturor coproprietarilor. Soluția a fost criticată și de CEDO, arătându-se că încalcă art. 6 alin. 1 din Convenția Europeană, înlăturând dreptul de a obține pe cale judiciară protecția unui drept.